

LBRIS

We know
books

LOGOS

ȘI PUTEREA CUVÂNTULUI

Despre limbaj, estetică și credință

M. Fethullah Gülen

TRITONIC
Tritonic Books

București – 2023

CUPRINS

PREFAȚĂ	7
VORBIREA ȘI PUTEREA CUVÂNTULUI	13
PUTEREA LITERATURII	23
LIMBAJ ȘI GÂNDIRE	33
FRUMUSEȚEA ȘI CEL FRUMOS	39
DE LA FRUMUSEȚE LA IUBIRE DIVINĂ	45
O PERSPECTIVĂ SMERITĂ ASUPRA POEZIEI	55
FEMEIA: IZVORUL MILOSTIVIRII	65
ORIZONTUL INIMII ȘI AL SPIRITULUI	71
ISTORIA SE REPETĂ: CEA MAI APRIGĂ DORINȚĂ CU PRIVIRE LA ACEST SUBIECT	81
NAȘTEREA PROFETULUI ȘI EFECTELE ACESTEIA	91
ANII DE ÎNSTRĂINARE AI UNEI REGIUNI BINECUVÂNTATE	101
PLÂNSUL ÎȘI ARE VREMEA LUI	109
AU CĂZUT ZIDURILE DIMPREJURUL PĂCII	121
CE VREMURI... ..	129
COSMOSUL – OGLINDA DIVINITĂȚII	135
O LUNĂ STRĂLUCITOARE ÎNTR-O LUME ÎNTUNECATĂ	143
JALAL AL-DIN RUMI	149

VORBIREA ȘI PUTEREA CUVÂNTULUI

Cunoașterea Divină a proiectat orânduirea existenței, iar Vorbirea Sa i-a schițat planul.⁷ După ce acești doi gemeni au apărut în cel mai intim sanctuar al esenței neschimbate (ayan al-thabitah), creația și Vorbirea au luat formă fizică. Atunci când a creat omenirea, Cel Milostiv ne-a oferit puterea de a vorbi despre esența umană, despre profunzimile noastre lăuntrice, despre întregul cosmos și despre adevărul de dincolo de existența materială, înainte de a ne oferi dimensiunea existenței exterioare. Astfel, putem afirma că vorbirea a fost prima picătură de cerneală care a curs din penelul Puterii Divine pentru a da viață inexistenței. Vorbirea a dezvăluit și a demonstrat legătura tainică dintre Creator și cel creat.

Omenirea nu este decât un amestec de țărână și apă; cu toate acestea, datorită volumului de cunoaștere⁸ și a facultății vorbirii, omul a fost ridicat la rangul de locuitor pe acest pământ. Într-un fel, omenirea este în măsură să vorbească nu numai în propriul nume, ci și în numele altor ființe (ca de exemplu djinii). Datorită vorbirii, ființele umane au devenit adresanții lui Dumnezeu și I se pot adresa. Așa cum oamenii au început să vorbească, tot așa lucrurile care par tăcute și reținute au început și ele să vorbească asemenea unor oratori convingători, iar toate ființele și evenimentele, care sunt rânduri și paragrafe ce coboară de la cel

⁷ În acest eseu, „vorbirea” reprezintă efortul de a explica următorul verset din Coran: „*Cel Milostiv. La învățat [pe om] Coranul.El la creat pe om; Și la învățat pe el vorbirea limpede.*” (Rahman 55:1–4).

⁸ Vezi Coran, Baqara 2:31 și interpretarea versetului „Și la învățat pe Adam numele tuturor lucrurilor” în Ali Unal, *The Qur’an: An Annotated Interpretation in Modern English*, NJ: Tughra Books, 2008, pp. 25–26.

mai înalt rang (mala al-'ala) au devenit vocea, limba înțeleaptă și limbajul grăitor al adevărului care este ascuns în ele. În vremuri când vorbirea nu exista în credința noastră, toate ființele tăceau, toate evenimentele erau mute și totul stagna. Cum vorbește o ființă? Cum se exprimă? Aceste probleme nu sunt ușor de înțeles. Însă ceea ce știm este faptul că, prin intermediul facultății vorbirii care a fost conferită naturii noastre, oamenilor li s-a oferit posibilitatea de a exprima și interpreta fiecare lucru așa cum își doresc. Într-adevăr, în această lume a relativității, vorbirea este sufletul nostru. Fiecare dintre noi reprezintă o limbă în felul său și, prin urmare, scopul existenței (raison d'être) fiecărei limbi este de a servi drept mijloc de exprimare a vorbirii. Vorbirea este un instrument prin care adevărul este recunoscut ca fiind cea mai înaltă realitate, iar ființele se aseamănă unui instrument muzical într-o orchestră, și dau la o parte vâlul ce acoperă lucrurile, permițându-le astfel să se exprime. Vorbirea este cheia care deschide zăvorul ușilor ce străjuiesc tezaurul gândirii. Vorbirea este cheia prin care o mișcare centrală amplă influențează zonele marginase. Vorbirea este tronul celor care s-au înălțat până la rangul de locuitori ai Săii și care au primit autoritatea de a domni pe pământ. Vorbirea este condeiul și sabia omenirii și este temelie împărăției lor. Acolo unde se înalță stindardul vorbirii, chiar și cele mai puternice armate sunt înfrânte și risipite. Acolo unde vorbirea se face auzită, sunetul ghiulelelor devine asemenea zumzăitului de albine. De după zidurile de apărare pe care a fost ridicat stindardul vorbirii se aud tobele bătând în ritmul cuvântului. Acolo unde marșul vorbirii răsună, regii sunt cuprinși de fiori. Maestrul cuvântului a prefăcut în ruine multe ziduri de netrecut, în fața cărora Alexandru cel Mare, Napoleon și mulți alții au fost cuprinși de disperare sau s-au retras; iar condeiul Vorbirii, prin supunere și ascultare, a primit laude și onoruri.

CORANUL

Sfântul Coran reprezintă un model de Vorbire, astfel încât glasul său se aude dincolo de ziduri și răsună chiar și în cele mai încăpățânate și habotnice inimi. Maniera sa de prezentare este atât de impresionantă, încât este imposibil ca, auzind-o, inima să îți rămână de piatră.

Stilul expresiv al Coranului nu se aseamănă nu niciun alt stil divin sau lumesc. Coranul îți pătrunde în inimă cu o putere atât de mare, pe care nu o poți refuza, încât chiar și cei care nu vorbesc limba lui (adică arabă) vor fi fascinați de melodicitatea cuvintelor sale.

Coranul găsește soluții pentru diferite probleme și le prezintă în așa manieră încât toată lumea, cu excepția celor care au prejudecăți față de el, va fi captivată sau cel puțin atinsă de el și va fi condusă în meditație profundă. În cele din urmă, Coranul le cucerește inimile.

Coranul, zenitul Vorbirii, afișează în fiecare propoziție, fiecare paragraf și fiecare verset, o imensă profunzime în ceea ce privește sensul, eleganță în stil și un ritm însuflețit care pătrunde în suflet. Datorită eleganței ritmului, a cuvintelor, conceptelor și temelor alese care stimulează toate simțurile într-o manieră atât de rafinată și de coerentă, ascultătorii săi sunt transportați către orizonturi minunate și au parte de bucurii neașteptate care le stârnesc euforia și extazul.

Încercarea de a înlocui materialele pe care Coranul le folosește pentru a discuta un subiect este zadarnică, căci mesajul va fi umbrat, iar stilul viu își va pierde spiritul.

Măreața putere a cuvântului Coranului stârnește uimire, admirație și entuziasm atunci când prezintă diferite evenimente ca și cum ar fi o reflectare vie a imaginii. Însă, nu face concesii; nu există niciun lucru care să îi diminueze frumusețea răpitoare, profunzimea care străpunge inima sau armonia cuvintelor.

telor sale. Mai degrabă, prezintă totul cu claritate, fără a lăsa loc de confuzii.

Coranul nu se adresează doar minților, inimilor sau sufletelor. Ea tratează ființele umane în totalitatea sentimentelor lor, fie ele materiale sau spirituale. Mesajul său este scurt și concis, dar se adresează atât lumii lăuntrice, cât și lumii exterioare a persoanei. Coranul dă naștere unei unități de sentimente, gândire și pricepere despre întregul univers, despre toate lucrurile și despre întreaga omenire.

Coranul este mai puternic chiar și decât cel mai fermecător dintre discursuri, mai rafinat decât cel mai delicat dintre stiluri și mai înălțător decât cea mai excepțională dintre expresii. Până acum, nimeni nu a reușit să producă ceva care să fie egal cu Coranul în ceea ce privește vorbirea, nici măcar cei care i s-au opus și și-au dorit să îl depășească, și nici măcar cei pricepuți în oratorie care și-au asumat sarcina de a-l imita.

Nici unul dintre poeții arabi de vază, precum Farid al-Din Attar, despre care Shams al-Tabrizi a spus: „Aș putea scrie poezii mai dulci ca mierea, dar în ceea ce privește cuvintele alese, sunt doar învățăcelul lui” sau Rumi, care a spus: „Sunt slujitorul Coranului” sau Jami, pe care Bediüzzaman l-a descris ca fiind „îmbătat de iubire”, și nici scrierile lor remarcabile, care au rămas la fel de impresionante și în zilele noastre, nu s-au putut apropia de Coran, Maestrul cuvântului.

Vom analiza această problemă în detaliu, însă, deocamdată ne vom mulțumi cu mici indicii despre stilul narativ al Coranului și vom reveni asupra concluziilor trasate de înțelegerea noastră limitată, legate de cuvântul inspirat de Sfânta Scriptură, de versetele și de textele care s-au născut din ea.

Datorită vorbirii, ochii ni s-au deschis și am văzut lumea; am crescut pe cântecele de leagăn ale vorbirii, iar aceia dintre noi care se întâmplă să ne aflăm chiar în locul în care suntem, am fost ademeniți de farmecul ei. De acum înainte, supraviețu-

irea noastră depinde de vorbire; dacă va fi să murim, vom muri într-o secetă de cuvinte și cunoaștere. Vorbirea este asemenea unei suflări de viață pentru morții vii și asemenea apei vieții pentru cei care vor să trăiască veșnic.

Cei care pot sufla cuvinte peste tărâmul celor morți spiritual, așa cum un muzician suflă „viață” în flautul său, vor promite înviere generațiilor care, de mii de ani, se confruntă cu lipsuri, iar rezultatul va fi asemănător cu efectul pe care Sur⁹ îl are asupra acelor morminte, asupra cărora s-a abătut mânia lui Dumnezeu.

Vorbirea este cel mai frumos lucru, care își păstrează întotdeauna prospețimea și culorile în această casă de oaspeți a viselor, care se degradează și se învechește din toate punctele de vedere, în acest loc de unde, în cele din urmă, cei care au ajuns, pleacă și din care cei care s-au stabilit, se mută în cele din urmă; un loc a cărui proprietate, avere și plăceri sunt trecătoare.

Pe versanții unde răsună ecourile cuvintelor, mii de turturele stau în cuiburile loc clocind, visând la grădinile de trandafiri. Pe măsură ce pana vorbirii ciupește corzile cunoașterii, obiectele și evenimentele încep a se învârti într-un dans divin. Iar în acele deșerturi în care au reușit să pătrundă ecourile vorbirii, rătăcesc nu unul, ci mii de Majnuni.¹⁰ Privighetorile amuțesc și se retrag la cuiburile lor, de unde se aud revărsări ale melodicității vorbirii. În sălbăticie, unde se aud strigătele cuvintelor, vulpile își întrerup șireteniile, iar leii, îngroziți, își caută adăpost în peșterile lor.

Vorbirea reprezintă spiritul, conținutul, culoarea și modelul „cărții Universului” și legile creației care funcționează în natură; reprezintă pecetea, sabia și condeiul adevărului Islamului ca divina cale. Așa cum doar aurarii pot aprecia adevărata puritate a aurului și cum doar bijutierii pot aprecia adevărata valoare a

⁹ Trompeta pe care arhanghelul Israfil o va suna pentru a începe Apocalipsa.

¹⁰ Majnun este un personaj legendar din literatura islamică și care simbolizează dragostea.

bijuteriilor, tot așa doar scriitorii pot evalua adevărata valoare a cuvântului. Oamenii din această lume pot atribui doar valori relative obiectelor de aur sau perlelor a căror durată de viață, prin urmare valoare, este la fel de limitată ca această viață lumească. Pe de altă parte, vorbirea este asemenea unui rege, care bate monedă la diferite niveluri ale pământului și cerurilor; vorbirea este asemenea unui comandant care dă ordine și asemenea unui erou legendar. Nicio persoană nu a reușit vreodată să atingă vârfurile amețitoare pe care le-a atins vorbirea și niciun luptător nu a deținut vreodată o armă mai puternică decât vorbirea. Profeții sunt asemenea unor sultani ai cuvintelor, iar scriitorii se aseamănă cu umbrele acestor sultani, umbre care se aștern asupra noastră. Profeții reprezintă idealul, iar scriitorii sunt discipolii lor; primii sunt arhitecții, iar cei din urmă sunt constructorii. Profeții și scriitorii cooperează și s-au unit pentru a construi din cărămizile vorbirii un oraș prosper. Ei țes dantela din firele de mătase ale limbii și fac coliere elegante, înșirând mărgăritarele cuvintelor.

Când inspirația celor care mânuiesc cuvintele este eliberată, ea se revarsă în inimi și le transformă în pășuni aurii care, datorită ploilor abundente de primăvară, devin fertile. În același timp, ploile blânde de vară transformă deșerturile aride în pajiști. Iar atunci când cuvântul crește și devine asemenea unui râu, asemenea unei cascade sau a unui ocean străbătut de valuri, întinzându-se până la coastă, ea dobândește o forță atât de puternică încât toate vocile necuviincioase vor încremeni înaintea melodiei sale spirituale, toate absurditățile ce par a fi cuvinte adevărate vor amuți și toate vorbele goale se vor ascunde. Cel care are norocul să se hrănească cu o astfel de vorbire, va asculta inspirația primită; ego-ul lui se va topi într-o supunere totală, dacă își va deschide inima inspirației, dorind să o intensifice și dacă își va lăsa sufletul să fie purtat de valurile muzicii.

O vorbire frumoasă influențează oamenii în funcție de capacitatea și potențialul lor. Uneori, atunci când se confruntă cu o rafală puternică de cuvinte, oamenii ajung sus pe cer, unde se înalță zmeiele, și se bucură de libertate și destindere asemenea unei păsări ce străbate vastul cer. Ei sunt captivați de farmecul cuvintelor și încep a se învârti continuu în jurul acelei forțe centripete. Dacă s-ar da un pas în spate și și-ar asculta sufletul, ar observa sentimentele copleșitoare de dragoste și plăcere care i-au învăluit; și probabil ar fi cuprinși de extaz. Acești norocoși sunt readuși la viață și se redescoperă de fiecare dată când se adapă din râurile îmbelșugate ale acestor sunete și cuvinte. Pe măsură ce frazele și propozițiile le răsună în urechi și se revarsă în sufletele lor, ei experimentează transformări constante și percep măreția vieții transcendente prin dimensiunile colorate ale vorbirii. Ei sunt cuprinși de extaz din nou și din nou.

Iar vorbirea, având inspirație divină și fiind rostită cu asemenea sentimente și gânduri, îi farmecă pe ascultători, le involburează sufletele și își revarsă pigmentul în inimile acestora. Astfel, ei observă că se află în sânul cald al vorbirii și i se predau pe deplin. Apoi, în această atmosferă reconfortantă, pot percepe delicia proprii lor lumi și se pot pierde în frumusețea uluitoare a bogățiilor cu care sunt binecuvântați.

În șoaptele blânde ale cuvintelor, oamenii aud uneori melodiile credinței, asemenea râurilor Paradisului, melodiile anihilării divine (fana) și cele ale subzistenței (baqa)¹¹; în deplinătatea înțelegerii că toate lucrurile vin și, în cele din urmă, se întorc în veșnicie, ei urmăresc cu plăcere culorile mereu schimbătoare ale orizontului speranței și credinței.

Uneori ridicăm ancora și ieșim din port, navigând către trecutul nostru, încercând să-l privim în toată măreția lui; uneori îl ascultăm, ca și cum ar fi o melodie, apoi dansăm pe ea ca un

¹¹ Vezi Fana fi'llah și Baqa bi'llah în Gülen, *Concepte cheie în practicarea sufismului*, pp. 145–160.

derviș care se învârte și prinde aripi. Intrând într-o stare ce se află dincolo de timp din punct de vedere emoțional și spiritual, descoperim că ne aflăm în punctul de convergență al realităților trecute și al reveriilor viitoare și observăm toate cele trei dimensiuni ale timpului dintr-o dată. În această viziune, întregul trecut, care devenise un vis pustiit, își recapătă toată măreția sa anterioară printr-o restabilire extraordinară; viitorul pe care îl simțim în credințele și speranțele noastre vine alergând spre noi asemenea unui copil fericit și ne pătrunde în inimă; dorul ne este diminuat, viitorul devine din nou al nostru. Astfel, având aceste sentimente lăuntrice, ne supunem considerațiilor de tot felul. Cuprinși de apa curgătoare, căreia i-am dat putere infinită și curs transcendent în visele noastre, trecem de la o stare la alta, de la un gând la altul și, la fel ca în visele noastre, modelăm totul după forma care reflectă intenția noastră și starea noastră sufletească. Am turnat totul în mulajul la care aspirăm și modificăm totul după propria dorință. Ne putem deplasa cum vrem, luându-ne zborul sau aterizând pe pământ pentru a merge atunci când ne dorim; putem privi răsăritul soarelui seara sau apusul soarelui dimineața; putem crește în număr, luând o simplă particulă și transformând-o într-un tot.

Vorbirea... vorbirea care ne hrănește aspirațiile ce au înflorit în esența noastră fundamentală distinctivă; cuvintele care le cântă idealurilor noastre cântece de leagăn și care își ridică tălpile picioarelor înspre ceruri; astfel de cuvinte pătrunzătoare, sofisticate și drese cu sare ne înalță către o ascensiune spirituală și ne pregătesc tronuri în tărâmurii dincolo de lumea materială. Vorbirea răspunde dorinței noastre de veșnicie, ne îmbogățește sentimentele într-un fel de nedescris și oferă sufletului nostru o profunzime ce nu se limitează la dimensiunile corporalității; astfel auzim întregul cosmos răsunând în melodii extraordinare, fără versuri.

Facultatea vorbirii, unul dintre cele mai de preț daruri primite de la străbunii noștri, nu constă doar în claritatea semnificației, sunetul cuvintelor sau exprimarea anumitor intenții. Ci ea dă glas gândurilor noastre, este ritmul sentimentelor noastre și emoția inimilor noastre; este interpretul în comunicarea noastră cu Dumnezeu Cel Atotputernic și este turturica cu aripi de aur pe care speranțele noastre pentru viitor au eliberat-o.

Din moment ce un discurs elegant, ce prezintă idealuri înalte care cuprind toate aceste scopuri, începe să se reverse în propriul său accent, un enunț care este la fel de vast precum cerul, la fel de plin de vigoare precum pământul, la fel de strălucitor ca mătasea și la fel de mângâietor precum îmbrățișarea unei mame, va avea un efect uimitor care descrie renașterea logicii, dezlănțuirea spiritelor, farmecul cuvintelor și călătoria lor care se întinde cu mult înaintea timpului. Astfel, vorbirea articulează gloria credinței noastre, bogățiile societății noastre, puritatea și integritatea prietenilor noștri, lupta strămoșilor noștri și valorile care ne fac unici.

Cuvintele frumoase care vin din inimile noastre și vocile ce se află acolo ne vor aminti întotdeauna de suflul spiritului, de bătăile inimii și de culoarea și forma facultății vorbirii. În măsura sacralității culorii, bogăției și obiectivelor sale, cuvintele frumoase vor răsună în inimile noastre asemenea unor voci îngerești, ceea ce ne demonstrează care sunt adevăratele lor origini.